

nek rendeltetése éppen az, hogy az eredeti mérlegelés alkalmazásával elkövetett értékelési hibák ellensúlya legyen.

A T. H. Ö. 43. §. 7. bekezdéséhez fűzött utasítás 2. bekezdése szerint a mérlegvalódisági rendelet 5. §-a a tőketartalék felhasználását korlátozza. Azt kizárólag a mérleg szerint mutatózó veszteség fedezetére, a társasági alkalmazottak jóléti céljait szolgáló alapok táplálására, a meglévő részvények névértékének emelésére, új részvények névértékének részbeni fedezésére lehet felhasználni. A 3. §. ehhez a tételhez a következő két következményt fűzi: „a) A tőketartalék az imént meghatározott célokra adómentesen használható fel; b) Minden más célra való felhasználás a törzsvagyon visszafizetésének minősül és megfelelő részben való megadóztatását vonja maga után.” Zárójelben utal a 13. §. 9. pontjára, mely a mérlegszerű nyereséghez hozzáadandóknak számítja a törzsvagyon visszafizetésére vagy a kölcsönök törlesztésére fordított összegeket.

Magából ebből a rendelkezésből nyilvánvaló a következtetés tévessége.

A mérleg szerint mutatkozó veszteség fedezetére a tőketartalék feltétlenül felhasználható, már pedig az ingatlan értékből történő leírás a könyvelés szabályai szerint a veszteség-nyereség számlán vezetendő keresztül. Így ez a számla veszteséggel zárulna, s ennek a veszteségnek fedezésére lesz a tőketartalék felhasználva. Hogy ez az okoskodás helyes, mutatja az a körülmény is, hogy az ismertetett 3. bekezdésnek az a rendelkezése, hogy a más célra való felhasználás a törzsvagyon visszafizetésének minősül, az ingatlan értékcsökkenésének leírására vonatkoztatva teljesen értelmetlen lenne. Hogy az egyéb célokra, így különösen részvénynévérték emelésére és tőkeemelés esetén új befizetés fedezésére történő felhasználás törzsvagyon visszafizetésnek minősül, az logikus és nyilvánvaló, de törzsvagyon visszafizetésének minősíteni azt, hogy valamely vagyontárgy értékelését lejjebb szállítjuk, bizonyára nem lehet.

Az elmondottakból nyilvánvaló, hogy ha a vállalat a tőketartalékot az ingatlan értékének helyesbitésére használja fel, úgy ez a felhasználás megfelel a tőketartalék eredeti és a rendelet által adómentességben részesített hivatásának.

JOGÉLET.

Oszwald István — a Kúria elnöke.

Pár nappal Juhász Andor távozása után megjelent a Kúria új elnökének kinevezése. A legfőbb bírói méltóság ilyen gyors betöltése alkotmányjogi szempontból is örvendetes. Iratlan jogszabályként tekintjük, hogy a sedis vacantia bírói állásnál ne huzódjék soká. Ennek az iratlan jogtételnek indoka: a bírói függetlenség féltése, amelyhez a kinevezés hosszadalmasságának sem szabad hozzányulnia. Szünjék meg mielőbb a függő helyzet.

és nem egyéni kényeskedés, hanem egy végsőig kifinomult alkotmányjogi érzék sürgeti annak a kinevezésnek mielőbbi megtörténtét, amely kinevezés: a mindenkor alkalmasnak talált személy megválasztása. A bizonytalanság, a várakozás terhétől, az állás betöltésének objectiv függésétől a független bírót mentesíteni kell.

Juhász Andor örökebe annak a közvélemény által kijelölt várományosa — Oszwald István került.

Annak a gondolatmenetnek a vonalán, amely abban a frázisszerű szövegben sűrűsödik össze, hogy a jog: művészet — a bíró a jognak a poétája. Poétája, de nem vatese. Poétája: mert az igaz bíró, miként az igaz költő azáltal válik azzá, hogy kortársai érzésének, gondolatainak szinte hiteles kifejezője, visszautkröztetője. De nem vatese — nem a jövő eszméinek lángszavú hirdetője, a jövő előre megsejtője, hanem a saját kora leszűrődött, befogadott gondolatvilágának tolmácsa, megszólaltatója. De igaz poéta nem lehet el a vates egynemely jellemvonása nélkül. Éreznie és tudnia kell, hogy ő a sokak, a tömeg, az ország gondolatainak megtisztult híradója, a test nélküli közvéleménynek testet öltése, „animatum corpora”. Az ihletettség mellett az igaz poéta a maga korának bírálója, morum censora is.

All ez a bíróra is; az ihletettség varázsa a bírót is kell, hogy eltöltse, hogy emberi mivoltát in infinitum megmagasítva, tudatában legyen annak, hogy amikor a bíró megszólal — valahogyan „numen adest”. És az igaz bíró: censor morum is. A bíró nem egyszerű destillatora, az ítélet nem egyszerű lecsapolása a mindenkor élő felfogásoknak, hanem: olyan kémelő papír, választóvíz, amely elkülöníti a tiszta anyagot, a színaranyt a hozzá tapadó idegen, nem tiszta elemektől. Ha a bíró a maga korának megszólaltatója is, annak nem vak szolgája, hanem egyben kritikusa is. Ez a kritika mozdítja ki a bírót abból, hogy a bölcs konzervativizmus ne váljék a fejlődést megakasztó maradisággá és ha távortartja is magát jövőre korok egyelőre bizonytalan eszme áramlataitól, az érvényesülésért küzdelem gondolatok gomolygó tömegéből kikeresse azt, amire fejlődésünk már érettnak mutatkozik és ezt felismerve, a kérdéses pontban: jelenné tegye a jövőt.

Minden hasonlat sántít — a költő elképzelésszerű külsőségeit, sok egyéb jellemzőjét a bíróban hiába keressük; tartalmilag a párhuzamot mégis helyesnek érezzük. És ha a párhuzam-gondolat aktuális kiváltásának okául Oszwald István kinevezése szolgált is, és magyarázatul az új elnök személyiségének méltatására térnénk át, akaratlanul tévednénk olyan pályákra, amelytől e lapok hasábjai idegenek.

Bizalommal és tisztelettel tekintünk a Kúria új elnökének új hatáskörben, de régi munkakörében való működése elé.